

Koulujen työelämään tutustumisjaksoja koskevan selvityksen julkistaminen ja pyöreän pöydän keskustelu

Aika: keskiviikko 13.2.2019 klo 9.30–12.30

Paikka: Säätytalo, Helsinki

Osallistujat

Gerdt Mia, Suomen opinto-ohjaajat ry
Gråsten-Salonen Hanna, Koulukuraattorit ry
Heikinheimo Riikka, Elinkeinoelämän keskusliitto
Kurttila Tuomas, lapsiasiavaltuutettu (puheenjohtaja)
Lahtinen Jenni, Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus/ Nuorisotutkimusverkosto
Lahtinen Nina, Opetusalan ammattijärjestö
Lehtinen Riikka, Talous ja nuoret TAT
Manai Aicha, Suomen Yrittäjät
Niemi Petri, Turun sivistystoimi
Nousiainen Riina, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
Palmqvist Riia, Opetushallitus
Partanen Mimmi, lapsiasiavaltuutetun toimisto
Peltoniemi Harri, Koulutuksen kansallinen arviointikeskus
Pirttijärvi Anssi, lapsiasiavaltuutetun toimisto (pöytäkirjanpitäjä)
Rasinaho Kirsi, SAK ry
Sahamies Miika, Akava ry
Savolainen Janne, työ- ja elinkeinoministeriö
Tenkanen Elias, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
Tikkinen Annakaisa, Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Tuukkanen Terhi, lapsiasiavaltuutetun toimisto
Väljärvi Jouni, KTL, Jyväskylän yliopisto

Alustus: lapsiasiavaltuutetun toimiston TET-selvitys

Pyöreän pöydän keskustelun taustamateriaalina oli lapsiasiavaltuutetun toimiston [selvitys TET-jaksoista](#). Idea selvityksen tekemiselle syntyi vuonna 2016 pidetystä romanilasten kuulemisesta, jossa nuoret kertoivat vaikeuksistaan saada TET-paikkaa. Lapsiasiavaltuutetun toimistolla todettiin, että kansallisesti kerättyä tietoa työelämään tutustumisjaksoista on vain vähän ja sitä tarvittaisiin lisää.

Keski-Suomeen kohdistuneen selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa, miten TET-jaksot toteutetaan kouluissa ja millaisia näkemyksiä opettajilla ja kokemuksilla oppilailla on TET-jaksoista. Selvityksen mukaan opettajien ja oppilaiden näkemykset TET-jaksojen toteutumisesta olivat erilaisia. Esimerkiksi kun opettajat kertoivat, että TET-jaksoon valmistaudutaan koulussa monella tavalla, monet oppilaat kertoivat, etteivät valmistaudu jaksoon mitenkään. Suurin osa oppilaista suhtautui jaksoon positiivisesti, mutta noin kolmasosa oppilaista koki jakson negatiivisesti tai ei nähnyt siitä olevan hyötyä itselleen.

TET-jaksot ovat olleet osa perusopetusta jo 1970-luvulta lähtien. Jaksoja on toteutettu pitkään samalla tavalla. Selvityksen mukaan TET-jaksoissa olisi paljon kehittämisen mahdollisuuksia. Kehittämistyötä varten tarvittaisiin lisää kansallista tutkimusta TET-jaksoista ja niiden toteuttamisesta sekä oppilaiden kokemuksista.

Tarve TET-jaksojen valtakunnalliselle kehittämiselle ja tiedonkeruulle

TET-jaksojen toteuttamisessa on tehty paljon paikallista kehittämistä. On esimerkiksi kehitetty nettisivustoja, joissa voi etsiä ja hakea harjoittelupaikkaa (esim. TET-tori Turussa). Eri puolilta Suomea löytyy myös paikallisia malleja TET-viikolle (esim. TeknologiaTET, Teppo-malli, Young Office-malli). Keskustelussa tuotiin esille, että kehittämistyötä TET-jaksojen suhteen olisi hyvä tehdä valtakunnallisesti. Valtakunnallinen ohjaus helpottaisi paikallisesti tehtävää työtä ja yhtenäistäisi käytäntöjä.

Valtakunnallista kehittämistyötä varten tulisi perustaa työryhmä, jota voisi koordinoida opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä Opetushallituksen ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Keskustelun johtopäätöksenä lapsiasiavaltuutettu totesi lähettävänsä tilaisuuden jälkeen opetus- ja kulttuuriministeriöön ja työ- ja elinkeinoministeriöön kirjeen, jossa ehdotetaan tällaisen työryhmän perustamista.

Kansallisen kehittämistyön perustaksi tarvittaisiin lisää tietoa TET-jaksojen toimivuudesta kansallisesti. Keskustelussa esille tuli Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen mahdollinen rooli tiedonkerääjänä. Kansallisen kehittämistyön ja tiedonkeruun pitäisi olla säännöllisesti toistettavaa, jotta se olisi vaikuttavaa. Siksi kehittämistyötä ei toivottu tehtävän hankeperustaisesti.

Vastuu TET-jaksojen toteuttamisesta kuuluu muillekin kuin opinto-ohjaajille

Selvityksessä tuli esille opinto-ohjaajien huoli siitä, että aineenopettajia on usein vaikea sitouttaa mukaan TET-jaksojen ja ylipäättään työelämäopintojen toteuttamiseen kouluissa. Keskustelussa tuotiin esille hyviäkin esimerkkejä: Tampereella aineenopettajat vierailevat mielellään oppilaiden TET-paikoilla. Kyse on siitä, miten aineenopettajien osallistuminen TET-jaksoille toteutetaan: tässä rehtorin rooli on merkittävä. Myös opinto-ohjauksen saatavuuteen ja laadun kehittämiseen toivottiin kiinnitettävän huomiota.

Työelämä tietoutta pitäisi saada opetukseen enemmän. Tässä oppimateriaalien tuottajat voisivat olla mukana siten, että oppimateriaaleihin lisättäisiin tietoa siitä, missä ammateissa opetettavia tietoja tarvitsee. Myös huoltajille olisi hyvä saada lisää opastusta siihen, miten nuorta voi tukea TET-paikka- ja ammattivalinnoissa.

Työntantajien tulisi ottaa enemmän vastuuta TET-jaksojen toteuttamisesta ja harjoittelupaikkojen tarjoamisesta. Työpaikoille tarvittaisiin mallipohjia siihen, kuinka TET-jaksot rakennetaan. Avainasemassa tiedottamisen osalta ovat työmarkkinajärjestöt ja TE-toimistot sekä nuorisotilat ja -talot. Ylipäättään koulujen yritysyhteistyössä olisi vielä paljon parantamisen varaa.

Jatkossa tulee pohtia sitäkin, miten TET-jaksot voitaisiin nähdä osana maakuntauudistusta. Voisivatko TET-jaksot ja niiden toteuttaminen olla kuntien vastuulla?

TET on oppilaille ennen kaikkea työelämään tutustumista

Keskustelussa tuotiin esille TET-jaksojen merkitys, joka voi olla erilainen eri oppilaille. Esimerkiksi lukioon aikovalle TET voi olla ennen kaikkea yleistä työelämään tutustumista, kun taas ammatilliseen koulutukseen aikovalle TET voi tarjota tukea omille ammattivalinnoille. Keskustelussa painotettiin kuitenkin sitä, että TET-jaksot ovat oppilaille ennen kaikkea tutustumista työelämään. Parhaimmillaan oppilaat voivat saada jaksosten kautta kesätyöpaikan.

Työnantajille TET-jaksot ovat mahdollisuus saada apulaisia työpaikoille ja houkutella oppilaita tulevaisuudessa hakeutumaan kyseiselle alalle. Nuorilla on paljon osaamista, jota työnantajat voisivat nykyistä paremmin hyödyntää. Olisi tärkeää, että myös nuoret pääsisivät antamaan palautetta työpaikoille.

TET-jaksojen kautta voisi olla mahdollista puuttua moniin haastaviin ilmiöihin. Keskustelussa nostettiin esille esimerkiksi ylisukupolvinen syrjäytyminen, kotouttaminen sekä ammattien sukupuolisegregaatio. Ammatti-identiteettien linkittyminen sukupuoleen tai etniseen taustaan luovat stereotyyppisiä kuvia eri aloilla toimivista ammattilaisista. Vastaisuudessa TET-jaksoja tulisi kehittää niin, että ne mahdollistavat osaltaan näiden stereotyyppisten kuvien purkamista.

Huomiota tulee kiinnittää oppilaiden tukemiseen ja yhdenvertaisuuteen

Keskustelussa tuotiin esille, että aikuisten, sekä aineenopettajien että opinto-ohjaajien, tulisi fasilitoida enemmän TET-viikkoa, sillä nyt vastuuta on liikaa nuorilla. Osalle oppilaista tämä sopii, mutta osa tarvitsisi enemmän tukea. Keskustelussa todettiin, että oppilaat eivät ole ”perässä vedettäviä”, vaan ”eteenpäin työnnettäviä”. Oppilasta voi tarvittaessa tukea esimerkiksi haastatteluun valmistautumisessa, työpaikkaan soitettaessa, mutta oppilaan puolesta ei tule tehdä asioita.

Keskustelussa todettiin, että esimerkiksi maahanmuuttajataustaisilla oppilailla, romaneilla ja erityistä tukea tarvitsevilla on muita hankalampaa saada TET-paikkoja. Siksi näihin erityisiin oppilasryhmiin tulisi kiinnittää huomiota TET-jaksojen kehittämistyössä. Tärkeää olisi, ettei oppilaiden kotitausta määrittäisi oppilaiden TET-paikkavalintoja.